

Lahti

***Lahden kaupungin
hankintaohjelma 2023-2026***

Toimenpiteet 2023

1.6.2023

Lahden kaupungin hankintaohjelma

- Hankintaohjelma on uudistettu ja se viedään kaupunginhallituksen päätettäväksi toukokuussa 2023.
- Hankintaohjelman liitteeksi palvelualueet laativat ohjelman tavoitteita toteuttavat toimenpidesuunnitelmat.
- Hankintapalvelut-yksikön toimenpidesuunnitelma on eriytetty omaksi suunnitelmakseen.
- Palvelualueet ja hankintapalvelut-yksikkö päivittävät toimenpidesuunnitelman vuosittain.
- Hankintaohjelman päätavoitteet ovat:
  - Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
  - Vastuulliset hankinnat
  - Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Toimenpidesuunnitelman laatiminen

- **Palvelualueiden tulee esittää vuosittain vähintään kaksi keskeistä toimenpidettä per hankintaohjelman päätavoite**
- **Toimenpiteistä tulee esittää lyhyt kuvaus, vastuutaho ja toteutuksen arvioitu aikataulu. Lisäksi viimeisessä sarakkeessa ilmoitetaan päätavoite, johon toimenpide kuuluu**
- **Hankintapalvelut seuraa toimenpiteiden toteutumista ja ensimmäinen arviointi tehdään alkuvuonna 2024**
- **Seuraaville vuosille suunnitellut toimenpiteet kootaan aina toimenpidekautta edeltävän vuoden lopulla. Tarkemmat ajankohdat varmistuvat vuosittain.**
- **Palvelualueilla ja yksiköissä sovitaan itsenäisesti, miten toimenpiteet valitaan palvelualueen hankintakokonaisuus huomioon ottaen. Tarvittaessa hankintapalveluista voi kysyä lisätietoa hankintaohjelman sisällöstä.**

Toimivat markkinat ja yhteistyö edistäminen

Hankinnat ovat osa kaupungin elinkeinopolitiikkaa.

Kaupunki luo omilla hankinnoillaan edellytyksiä elinkeinotoiminnalle ja yrittäjyydelle ja sen tulee ottaa huomioon myös uusia toimijoita markkinoilla.

Hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa kaupungin tulee viestiä markkinoille tarpeista ja vastaavasti antaa markkinoille mahdollisuus tarjota uusia, entistä parempia vaihtoehtoja.

Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen

Tavoitteet

- Hankinnat toteuttavat strategisia tavoitteita
- Hankintoja ohjaa kokonaistaloudellisuus, jota tarkastellaan koko hankinnan elinkaaren ajalta
- Hankinnoilla edistetään markkinoiden toimivuutta ja synnytetään kilpailua
- Hankinnat edistävät työllisyys-, ympäristö- ja tuottavuustavoitteita
- Markkinavuoropuhelu on osa kilpailutusprosessia
- Yritysten osallistumista kilpailutuksiin edesautetaan viestimällä tulevista tarpeista
- Järjestetään hankintamarkkinatilaisuuksia vuosittain
- Hankintojen yritysvaikutuksista pyydetään tarvittaessa arvio elinkeinoelämän järjestöiltä

Tavoitteiden seuranta ja arviointi

- seurataan ostojen kokonaisvolyymia ja kilpailutettujen hankintojen volyymia
- Tarjouspyyntöjen, markkinavuoropuheluiden, tietopyyntöjen ja tehtyjen päätösten määrä (sekä alle hankintalain että yli hankintalain kynnsarvon)
- Toteutettujen tilaisuuksien määrä
- Pk-yritysten osuus ja paikallisten toimijoiden osuus sopimustoimittajista/laskuttaneista
- Uusien tai alle 2 vuoden ikäisten yritysten määrä laskuttaneista

Vastuulliset hankinnat

Kaupunki toteuttaa hankintansa vastuullisesti ottaen huomioon sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristövastuun.

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu mm. ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien noudattaminen ja niiden toteutumisen edistäminen ja valvominen toimitusketjun eri vaiheissa.

Hiilineutraalius tavoitteen kannalta olennaiset hankintakategoriat on tunnistettu mm. Hankintapulssi työkalun avulla.

Työllistämisehdon käyttö selvitetään kaikissa työvoimavaltaisissa yli EU-kynnysarvon hankinnoissa.

Työllisyyspalvelut yksikkö vastaa ehdon seurannasta ja määrittelystä hankintakohtaisesti. Tarjouskilpailuun osallistuvilla yrityksillä mahdollisuuden saada kilpailutuksessa lisäpisteitä esimerkiksi työllistämällä pitkäaikaistyöttömän yrityksen toimintoihin sopimuskauden aikana. Työllistämisehto ei kuitenkaan saa olla ns. ehdoton tai poissulkeva kriteeri, sillä se voisi rajoittaa esimerkiksi verkostona toimivien yritysten mahdollisuutta osallistua kilpailutuksiin.

Hankintojen riskienhallintaprosessi muodostuu riskien tunnistamisesta, riskien arvioinnista sekä riskienhallinnan keinojen valinnasta. Varautuminen hankinnoissa on riskienhallinnan osa-alue. Sen tarkoituksena on taata organisaation toiminta.

Vastuulliset hankinnat

Tavoitteet

- Hankinnoilla edistetään tavoitetta hiilineutraaliudesta vuonna 2025
- Hankinnoilla työllistäminen/ Työllistämisehdon käyttö selvitetään kaikissa työvoimavaltaisissa yli EU-kynnysarvon hankinnoissa
- Hankintojen suunnittelussa huomioidaan käyttäjäryhmien tarpeet sekä tilojen ja palveluiden esteettömyys
- Kaupungin omien palveluiden ja kaupungille tuotettavien palveluiden laatua ja tehokkuutta seurataan jatkuvasti
- Kaikissa sopimuksissa huomioidaan tilaajavastuulain velvoitteet ja tunnistetaan hankintakategoriat, joissa erityisesti riskinä harmaa talous.
- Varautuminen hankinnoissa on osa riskienhallintaa

Tavoitteiden seuranta ja arviointi

- Hiilineutraaliutta edistävien tarjouspyyntöjen osuus
- Työllistämisehdot sisältäneiden tarjouspyyntöjen määrä ja työllistyneet henkilöt
- Tunnistetaan hankintojen riskit harmaan talouden ja varautumiseen liittyen vuoden 2023 aikana ja luodaan toimintamalli vuoden 2024 loppuun mennessä

Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Kaupungin hankintaosaamisen kehittäminen on olennaista hankintojen kehittämiseksi innovatiivisemmiksi ja kaupungin toimintojen jatkuvan parantamisen tukemiseksi.

Innovatiivisissa hankinnoissa onnistuminen edellyttää erityisiä panostuksia hankintaprosessien kehittämiseen. Yhtenäisten toimintatapojen muodostaminen vaatii hankintaosaamisen kartoitusta ja jatkuvaa sisäistä yhteistyötä.

Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Tavoitteet

- Hankinnoilla edistetään yritysten innovaatioita ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja ja tuotteita
- Seurataan palveluiden ja tavaroiden käyttäjien sekä kilpailutuksiin osallistuvien yritysten tyytyväisyyttä hankintaprosesseihin ja suoritteisiin
- Hankinnoille asetetut tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat tietoon, esim. Hankintapulssi, ostolaskudata
- Hankintaosaamisen kehittäminen on suunnitelmallista
- Hankintaosaamisen kehittymistä seurataan sähköisten työkalujen avulla (mm. Hankintatutka, Hankintaluotsi)

Tavoitteiden seuranta ja arviointi

- Innovatiivisten hankintojen osuus kaupungin hankinnoista, ottaen huomioon myös alle kynnyksarvon hankinnat (Innovatiivisia hankintoja ovat esim. suunnittelukilpailut, kokeilut, määräaikaiset projektit)
- Seurataan kaupungin sisäisten hankintakoulutusten ja yhteisten tapaamisen määrää
- Hankintaosaamisen arviointi toteutetaan vuodesta 2023 alkaen esim. Hankintatutka työkalulla

Hankintapalveluiden toimenpidesuunnitelma

- Hankintapalvelut edistää hankintaohjelman jalkauttamista yksiköihin ja kaupunkitasoisten toimenpiteiden toteutusta.
- Hankintapalvelut kokoaa vuosittain palvelualueiden päivitetyt toimenpidesuunnitelmat ja niiden toteuttamiseen liittyvät seurantatiedot.
- Toimenpiteissä otettu huomioon yhteiset tavoitteet, jotka koskevat kaikkia

Toimenpide	Sisältö	Vastuutaho	Palvelualue	Aikataulutavoite	Päätavoite
Ostolaskudatan spendianalyysi	Hankintapulssi työkaluun toimitetaan vuoden 2022 ostolaskudata maaliskuussa 2023. Palvelusta saadaan spendianalyysi mm. tarjouspyyntöjen määrä, ostot kategorioittain, toimittajittain, laskennallinen hiilijalanjälki	Hankintapalvelut, Talouspalvelut	Konsernihallinto	04/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Yhteinen toimintatapa markkinavuoropuheluiden ja tilaisuuksien seurantaan	Sovitaan, miten hankintoja tekevät yksiköt ilmoittavat ja kokoavat tiedot	Hankintapalvelut, elinvoimapalvelut yhteistyössä kaikkien hankintojen tekevien kanssa	Konsernihallinto, Sivistys, Kaupunkiympäristö	08/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Tarkennettu spendianalyysi	Selvitetään, miten esim. paikallisten yritysten osuus, uusien yritysten osuus saadaan raportoitua parhaalla mahdollisella tavalla	Hankintapalvelut	Konsernihallinto	08-12/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Yhteinen toimintatapa hiilineutraaliutta edistävien hankintojen raportointiin	Sovitaan, miten hankintoja tekevät yksiköt ilmoittavat ja kokoavat tiedot	Hankintapalvelut, elinvoimapalvelut yhteistyössä kaikkien hankintoja tekevien kanssa	Konsernihallinto, Sivistys, Kaupunkiympäristö	10-12/2023	Vastuulliset hankinnat
Varautuminen sopimusehdoissa	Hankintoja tekevät yksiköt määrittelevät hankintakategoriat tai hankinnat joissa tulee ottaa huomioon varautuminen. Tämän jälkeen kootaan tiedot ja yhteisesti määritellään keskeiset sopimusehdot.	Hankintapalvelut, hankintoja tekevät yksiköt, lakipalvelut	Konsernihallinto, Sivistys, Kaupunkiympäristö	10-12/2023	Vastuulliset hankinnat
Harmaan talouden torjunta	Yhtenen toimintamalli harmaan talouden torjuntaan ja riskien tunnistamiseen vuoden 2023 (2024) aikana.	Hankintapalvelut, Talouspalvelut	Konsernihallinto	04-12/2023	Vastuulliset hankinnat

Toimenpide	Sisältö	Vastuutaho	Palvelualue	Aikataulutavoite	Päätavoite
Hiilineutraalit hankinnat	Kootaan esimerkkejä ja malleja keskeisten kategorioiden kriteereistä hankintoja tekevien yksiköiden käyttöön	Hankintapalvelut, elinvoimapalvelut	Konsernihallinto	03-12/2023, jatkuva	Vastuulliset hankinnat
Hankintoja tekevien hankintaosaamisen kartoitus	Sovitaan yksiköiden kanssa henkilöistä, joiden osaamista arvioidaan esim. hankintatutka työkalulla. Toteutetaan kartoitus vuoden 2023 aikana ja raportoidaan tulokset yksiköille.	Hankintapalvelut	Konsernihallinto	03-10/2023	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Osaamisen kehittämissuunnitelma	Sovitaan loppuvuodesta 2023 vuoden 2024 osaamisen kehittämistarpeista kartoituksen perusteella	Hankintapalvelut, kaikkia hankintoja tekevät yksiköt, henkilöstöpalvelut	Konsernihallinto, Sivistys, Kaupunkiympäristö	08-12/2023	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Hankintapulssi työkalun käytön edistäminen	Spendianalyysin hyödyntäminen hankintojen suunnittelussa ja kehittämisessä. Järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa lyhyt koulutus ja tehdään tiedote jaettavaksi kaupungin sisäisesti.	Hankintapalvelut	Konsernihallinto	05-12/2023	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Kilpailutusjärjestelmien ja muiden hankintojen toteutukseen liittyvien järjestelmien käytön edistäminen	Hankintapalvelut tekee vuosisuunnitelman ainakin kilpailutusjärjestelmien, VastuuGroup-palvelun, asiakastiedon ja P2P-hankinnan käytön edistämisestä. Suunnitelmaa toteutetaan heti mahdollisuuksien mukaan ja jatketaan suunnitelman mukaan vuodesta 2024 eteenpäin.	Hankintapalvelut	Konsernihallinto	03-12/2023	Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Konsernihallinnon palvelualueen toimintapidesuunnitelma

- Vuoden 2023 keskeiset toimenpiteet hankintaohjelman päätavoitteiden toteuttamiseksi

Toimenpide	Sisältö	Vastuutaho	Palvelualue	Aikataulutavoite	Päätavoite
Markkinavuoropuhelu	Markkinavuoropuhelu ja neuvottelumenettelyllä haetaan parhaita käytäntöjä ja kustannustehokkaita ratkaisuja perustietotekniikan palveluihin	Kehityspalvelut/tietohallinto	Konsernipalvelut	11/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Energiatehokkuus	ICT-palveluhankinnassa tullaan edellyttämään ympäristövastuullisuutta	Kehityspalvelut/tietohallinto	Konsernipalvelut	11/2023	Vastuulliset hankinnat
Markkinavuoropuhelu/Markkina tuntemus	Valmistautumisen keskeisiin ICT-kilpailutuksiin, jatkuva markkinavuoropuhelu	Kehityspalvelut/tietohallinto	Konsernipalvelut		Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Markkinavuoropuhelu	Markkinavuoropuheluita järjestään aina, kun niistä katsotaan olevan hyötyä	Tilakeskus	Tilakeskus	jatkuva	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Työllistämisehdon käyttö	Tilakeskus sisällyttää työllistämisehdon kaikkiin EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin	Tilakeskus	Tilakeskus	jatkuva	Vastuulliset hankinnat
Hiilineutraaliuden edistäminen	Hiilineutraaliuuteen liittyvät tekniset tavoitteet sisällytetään kaikkiin hankintoihin mahdollisuuksien mukaan	Tilakeskus	Tilakeskus	jatkuva	Vastuulliset hankinnat
Hankintaosaaminen	Ylläpidämme henkilöstön hankintaosaamista säännöllisin koulutuksin	Tilakeskus	Tilakeskus	jatkuva	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Varautuminen sopimusehdoissa	Tilakeskuksen palvelusopimusten hankinnoissa huomioidaan häiriötilanteiden varautumiseen liittyvät asiat	Tilakeskus	Tilakeskus	jatkuva	Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Kaupunkiympäristön palvelualueen toimenpidesuunnitelma

- Vuoden 2023 keskeiset toimenpiteet hankintaohjelman päätavoitteiden toteuttamiseksi

Toimenpide	Sisältö	Vastuutaho	Palvelualue	Aikataulutavoite	Päätavoite
Varautuminen sopimusriskeihin	Riskitason määrittäminen, lakiosaamisen kytkeminen hankintavaiheeseen	Kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu	Kaupunkiympäristö	2023	Hankintasosaaminen ja uudistuminen
Innovatiivisten hankintojen lisääminen	Haastetaan rohkeasti perinteiset kilpailutusmallit lisäämällä esim suunnittelukilpailuja ja mini-alliansseilla	Kaupunkisuunnittelu	Kaupunkiympäristö	2023, jatkuva	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Urakkahankintojen hiilivaikutusten laskenta	Urakoiden kokonaishiilivaikutusten laskenta. Käytettävät rakennusmateriaalit, työmaan hiilijalanjälki	Kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu	Kaupunkiympäristö	2023	Vastuulliset / Kestävät hankinnat
Kiertotalouden huomioiminen ja mahdollistaminen hankinnoissa	Mahdollistetaan ja ohjataan hankintojen kilpailutuksissa kiertotalouden huomioimiseen lisäämällä hankintadokumentteihin kiertotaloutta edistäviä vaatimuksia ja optioita.	Kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu	Kaupunkiympäristö	2023-2024	Vastuulliset / Kestävät hankinnat
Varautuminen hankinnoissa	varautuminen tässä tapauksessa: sään ääri-ilmiöt, lyhytaikainen/paikallinen energiakriisi	Kaupunkitekniikka	Kaupunkiympäristö	2023	Vastuullisen / kestävät hankinnat
Kilpailutusprosessin kehittäminen	Markkinavuoropuhelu osaksi (vähintään <u>uusien palveluiden</u> palveluhankintojen) kilpailutusprosessia Yritysten osallistumista kilpailutuksiin edesautetaan viestimällä tulevista tarpeista	Kaupunkitekniikka	Kaupunkiympäristö	2023	Vastuullisen / kestävät hankinnat

Sivistyksen palvelualueen toimenpidesuunnitelma

- Vuoden 2023 keskeiset toimenpiteet hankintaohjelman päätavoitteiden toteuttamiseksi

Toimenpide	Sisältö	Vastuutaho	Palvelualue	Aikataulutavoite	Päätavoite
Yhteinen toimintamalli hintatiedusteluille ja tilaamiselle	Erityisesti pienhankinnoissa otetaan käyttöön yhteinen toimintamalli hintatiedusteluille ja tilaamiselle ottaen huomioon palvelualueen erityispiirteet (mm. useita tilaavia yksiköitä, osalla kokemusta hankinnoista, toiset tekevät ostoja)	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue Osallisuuden ja tiedon vastuualue Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	Sivistys	06-12/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Selvitetään yhteiset hankintakategoriat, joissa on tarvetta markkinavuoropuhelulle	Ostolaskudataan perustuen selvitetään merkittävimmät palvelualueen yhteiset hankintakategoriat, joissa on tarvetta markkinavuoropuhelulle ja luodaan toimintamalli jatkuvalla markkinavuoropuhelulle	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue Osallisuuden ja tiedon vastuualue Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	Sivistys	08-12/2023	Toimivat markkinat ja yhteistyön edistäminen
Merkittävimpien hankintakategorioiden hiilijalanjäljen arviointi	esim. Hansel Oy:n Hankintapulssi työkalun avulla määritellään palvelualueelle/yksiköille hankintakategoriat, joissa hiilijalanjäljen vähentäminen olennaista ja johon on mahdollista vaikuttaa	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue Osallisuuden ja tiedon vastuualue	Sivistys	06-08/2023, jatkuva	Vastuulliset hankinnat
Kalusteiden sisäisen kierrätyksen tehostaminen	Erityisesti oppilastilojen kalusteiden kierrätyksen edistäminen osana uusien kalusteiden hankinnan suunnittelua	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue	Sivistys	Alkaen 08/2023	Vastuulliset hankinnat
Hankintoja tekevien tunnistaminen	Tunnistetaan merkittävimmät hankintakategoriat, joita kilpailutetaan ja kilpailutuksia tekevät henkilöt ja kootaan tiedot yhteen.	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue Osallisuuden ja tiedon vastuualue Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	Sivistys	2023	Hankintaosaaminen ja uudistuminen
Sopimustenhallinnan edistäminen	Sopimushallinnan osaamisen kehittäminen. Tunnistetaan merkittävimmät sopimuskokonaisuudet (kilpailutetut, sidosyksikkösopimukset ja yhteishankinnat) ja sopimusten vastuuhenkilöt, joille järjestetään koulutusta ja opastusta	Lasten ja nuorten kasvun vastuualue Osallisuuden ja tiedon vastuualue Liikunnan ja kulttuurin vastuualue	Sivistys	jatkuva	Hankintaosaaminen ja uudistuminen

Hankintaohjelman toteuttamisen seuranta

Hankintaohjelman toteuttamisesta vastaa jokainen hankintoja toteuttava taho.

Tietoa hankinnoista kootaan vuosittain. Kaupungin omaan käyttöön ostolaskuaineiston tiedot viedään Hankintapulssi työkaluun. Kaupungin ostolaskuaineiston tiedot julkaistaan vuosittain verkkosivuilla.

Talouden ja toiminnan seurantaraporttiin kootaan sovitut tunnusluvut voimassa olevan raportointitavan mukaisesti.